

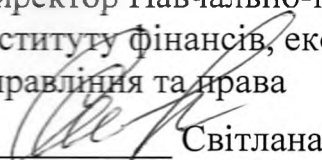
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

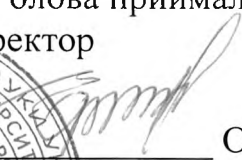
«ПОГОДЖЕНО»

Директор Навчально-наукового
інституту фінансів, економіки,
управління та права

Світлана ОНИЩЕНКО
«27» 05 2026 р.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова приймальної комісії,
ректор

Олена ФІЛОНІЧ
«05» 06 2026 р.

**ПРОГРАМА ДОДАТКОВОГО
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ**

Галузь знань	С – Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	С1 – Економіка та міжнародні економічні відносини
Спеціалізація	С1.01 – Економіка
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)

Програма ухвалена на засіданні вченої ради ННІФЕУП
(протокол № 12 від «27» травня 2026 р.)

Полтава 2026

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Прийом на навчання до аспірантури Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» здійснюється відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність» та «Про академічну доброчесність», Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 19.05.2023 р. № 502), Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2026 році, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 26.02.2026 року № 373; Правил прийому на навчання для здобуття вищої освіти до Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» в 2026 році, затверджених Вченою радою Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» 04.05.2026, протокол № 6 (далі – Правила прийому).

Додаткове фахове вступне випробування згідно пункту 1 розділу VI Правил прийому проводиться для осіб, які вступають для здобуття ступеня доктора філософії з іншої галузі знань (спеціальності), ніж та, яка зазначена в їхньому дипломі про попередньо здобутий ступінь вищої освіти.

Додаткове фахове вступне випробування передуює вступному іспиту зі спеціальності та оцінюється за двобальною шкалою: «склав» або «не склав».

Оцінка додаткового фахового вступного випробування, яке проводиться в Університеті, у випадках передбачених правилами прийому, не використовується для розрахунку конкурсного балу, проте вступники, які не склали таке вступне випробування, до подальшої участі у конкурсному відборі не допускаються.

Програма додаткового вступного випробування складена з метою виявлення відповідності знань, умінь і навичок вступників до аспірантури вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики зазначеної спеціальності.

Особам, які вступають до аспірантури з іншої галузі знань (спеціальності) ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста), призначаються додаткові вступні випробування з метою попередньої оцінки відповідності знань та вмінь вступника встановленим вимогам.

Програма вступного фахового випробування охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до знань і вмінь особи, що бажає навчатись в аспірантурі Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» з метою здобуття освітньо-наукового рівня «доктор філософії» зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини», спеціалізації С1.01 «Економіка». Програма має міжпредметний характер, охоплюючи ключові аспекти таких нормативних дисциплін: «Політекономія», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Соціальна економіка», «Національна економіка». Модулі програми відповідають компетенціям, для виконання яких має бути підготовлений магістр. Теоретичний зміст предметної області ґрунтується на поняттях, категоріях, концепціях, принципах соціально-поведінкових наук та їх застосуванні задля вирішення комплексних проблем в галузі економіки.

2. ЗМІСТ ДОДАТКОВОГО ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБОВУВАННЯ

Додаткове фахове вступне випробування складається з трьох відкритих теоретичних завдань та проводиться в письмовій формі.

При підготовці до додаткового вступного випробування рекомендується користуватися інформаційними джерелами, наведеними у кінці програми.

3. ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ДОДАТКОВОГО ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБОВУВАННЯ

Вступник вносить в титульний аркуш свої реквізити та на протязі 60 хвилин (одна астрономічна година) письмово відповідає на завдання стандартного білету.

Користування довідниками та іншою допоміжною літературою не дозволяється.

4. СТРУКТУРА ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ

Додаткове фахове вступне випробування проводиться в письмовій формі та оцінюється за двобальною шкалою: «склав» або «не склав».

Таблиця 1

Критерії оцінювання відповідей на питання у стандартних білетах

Оцінка	Критерій
Склав	Надана повна відповідь на поставлені запитання, або відповідь з незначною кількістю помилок
Не склав	Знання з питань програми відсутні; вміння використовувати прийоми, способи та інструменти управління не виявлені

Вступник, що за результатами складання додаткового фахового вступного випробування отримав оцінку «не склав», не допускається до вступного іспиту зі спеціальності та позбавляється права брати участь у конкурсному відборі.

5. ЗМІСТ ПРОГРАМНИХ ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ДОДАТКОВЕ ФАХОВЕ ВСТУПНЕ ВИПРОБОВУВАННЯ

Додаткове фахове вступне випробування проводиться шляхом виконання трьох завдань з таких дисциплін:

МАКРОЕКОНОМІКА

Предмет макроекономіки. Методи макроаналізу. Загальна характеристика макроекономічних показників. Система національних рахунків. Порядок обчислення показників системи національних рахунків.

Попит і пропозиція на ринку праці. Безробіття, політика зайнятості. Сукупний попит і сукупна пропозиція. Класична та кейнсіанська модель рівноваги.

Монетарна політика, види монетарної політики. Антиінфляційна політика, види антиінфляційної політики. Інфляція попиту, інфляція витрат, крива Філіпса, напрями антиінфляційної політики (довгострокова та короткострокова антиінфляційна політика). Графічна інтерпретація, інфляційних очікувань.

Структура споживання, показники впливу на рівень споживання, гранична схильність до споживання. Середня та гранична схильність до споживання.

Макроекономічні фактори інвестування. Мультиплікатор інвестицій. Інвестиції як складова сукупних витрат. Види інвестицій, показники інвестиційної активності.

Складові сукупних витрат. Показники визначення споживання, державних закупок, інвестицій, чистого експорту. Кон'юнктурні коливання економіки. Зовнішні і внутрішні причини циклічності. Графічна інтерпретація розвитку національної економіки. Характеристика макроекономічних показників в фазах економічного циклу.

Правове забезпечення державного регулювання в сучасних умовах. Підходи до державного регулювання в різних типах економічних систем. Фіскальна політика, як інструмент державного регулювання. Дискретна і стабілізаційна фіскальна політика. Податкова політика як структурна одиниця фіскальної політики.

Форми світових економічних відносин, їх реалізація Вільна торгівля, політика протекціонізму. Валютний курс, валютні відносини, платіжний баланс. Конвертованість валют. Макроекономічна політика у відкритій економіці.

МІКРОЕКОНОМІКА

Економічна теорія і мікроекономіка як її складова частина. Місце і роль мікроекономіки в системі економічних наук. Об'єкт і предмет мікроекономіки та її наукова проблематика. Завдання мікроекономіки, її функції.

Методологія мікроекономічного аналізу. Літературний, табличний, алгебраїчний та графічний способи відображення економічної інформації. Економічне моделювання. Граничний і функціональний аналіз. Позитивна та нормативна мікроекономіка.

Корисність благ як економічна категорія. Кардиналістський підхід до аналізу корисності. Оптимізація споживчого вибору (рівновага споживача). Кардиналістський підхід до оптимізації споживчого вибору. Еквімаржинальний принцип, його універсальне значення для економічної теорії. Другий закон Госсена.

Уподобання як відправний фактор споживчого вибору. Система уподобань споживача, її основні елементи: здатність до ранжування доступних альтернатив, транзитивність уподобань, ненасичуваність благами. Зовнішні умови раціонального вибору: різноманітність благ та повна інформованість споживача.

Поняття еластичності функції. Цінова еластичність попиту на благо. Коефіцієнт цінової еластичності попиту, способи його обчислення та діапазон значень. Типи цінової еластичності попиту. Перехресна еластичність попиту на блага за їх ціною. Еластичність попиту за доходом. Коефіцієнт еластичності попиту за доходом, методи його обрахунку і параметри значень для нормальних та малоцінних благ. Цінова еластичність пропозиції благ.

Аналіз ефективності виробництва у короткотерміновому періоді: однофакторна виробнича функція. Поняття продуктивності факторів. Загальна, гранична і середня продуктивність фактору виробництва та їх графічне моделювання. Закон спадної граничної продуктивності. Еластичність виробництва: поняття, методика обчислення показників, діапазон змін.

Аналіз витрат виробництва у короткотерміновому періоді. Постійні, змінні, загальні, середні і граничні витрати фірми, їх алгебраїчна та графічна інтерпретація. Економічна взаємозумовленість показників витрат у

короткотерміновому періоді. Закон зростання граничних витрат. Задача мінімізації витрат у короткотерміновому періоді. Аналіз витрат фірми у довготерміновому періоді. Задача мінімізації витрат у довготерміновому періоді.

Довготермінові загальні, середні і граничні витрати, їх алгебраїчна та графічна інтерпретація. Економічна взаємозумовленість показників витрат.

Поняття економічної конкуренції і монополії. Ринкова структура, її характерні ознаки. Типи ринкових структур: досконала конкуренція, монополія, монополістична конкуренція, олігополія. Модель ринку досконалої конкуренції, її типові ознаки.

СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Визначення предмета навчального курсу та соціально-економічна рівновага суспільства. Суб'єкти національної економічної системи та особливості методологічних підходів. Роль суб'єктів економіки в реформуванні українського суспільства та проблема вибору національної економічної моделі в Україні.

Еволюція теоретичних поглядів на роль і місце людини в розвитку економіки і соціуму. Еволюція теоретичних поглядів на людину. Концепція «економічної людини» А. Сміта. Дослідження економічної природи людини: сучасні тенденції. Людина в центрі розвитку національної економіки України.

Людина як фактор і кінцева мета виробництва. Економічні якості людини. Праця людини. Трудова етика. Потреби людини як основа економічної діяльності. Економічні інтереси людини. Піраміда Маслоу. Мотиви і стимули економічної діяльності. Економічна культура і свідомість. Економічна поведінка людини. Соціальне партнерство в економіці. Соціально-економічні проблеми безробіття.

Поняття про економічну ментальність української нації, національне відродження України і розвиток економіки, національні цінності. Генезис національного українського стилю економічного буття та об'єднання зусиль народу в інтересах національного економічного успіху.

Людина в економіці громадянського суспільства. Політика в економіці, або економічна роль правової держави. Соціальна роль держави. Економічна влада в суспільстві. Економічний механізм соціальної політики держави.

Суть та економічний зміст демократії. Витоки і генезис демократії. Шлях до демократії в Україні. Демократія і ліберальне мислення. Свобода суспільного та економічного вибору. Економічні права людини. Ідея соціальної справедливості: історія та сучасність. Нові критерії справедливості в ринковій економіці. Реалізація соціальної справедливості в ринкових конкурентних умовах. Соціальна справедливість і економічна ефективність.

Рівень життя населення, його економічна сутність, рейтинги України за рівнем життя у світовому співтоваристві. Якість життя населення її складові, державні соціальні стандарти у сфері доходів.

НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Суть, ознаки і компоненти національної економіки. Вертикальні та горизонтальні зв'язки в національній економіці. Суб'єкти національної економічної діяльності. Інституційні чинники формування та розвитку національної економіки. Типи та моделі національної економіки.

Національний ринок і його структура. Приватна власність як економічна основа ринку. Суб'єкти власності в ринкових умовах. Виникнення олігархії та нової національної еліти.

Ринкова інфраструктура: сутність, функції, основні елементи і види. Особливості формування ринкової інфраструктури в Україні. Вплив ринкової інфраструктури на формування конкурентного середовища.

Національна економіка та суспільне відтворення. Основні моделі розвитку національної економіки: кейнсіанські моделі економічного росту, неокласичні теорії розвитку, інституціональні теорії становлення і розвитку ринкових економік, «нові теорії росту». Фактори економічного росту. Земля, праця, капітал і підприємницька активність як фактори економічного росту. Роль інтелектуального капіталу в розвитку національної економіки. Ефективність національної економіки.

Діяльність та поведінка економічних суб'єктів: держави, громадянського суспільства, бізнесу. Державне регулювання в економіці ринкового типу.

Державні стратегії економічного та соціального розвитку. Взаємозв'язок стратегічного планування і прогнозування.

Теорії суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки. Принципи соціальної ринкової економіки. Основні пріоритети та показники соціального розвитку національної економіки. Соціальна політика держави. Управління економікою на засадах сталого розвитку.

Сутність економічної безпеки національної економіки. Методологічні аспекти визначення рівня економічної безпеки. Об'єкти економічної безпеки. Механізм забезпечення економічної безпеки національної економіки.

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Andrzejewski S., Julliard, R. (2022, June 7). Citizen Science: Producing Data With People for Innovating Research. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.6642538>
2. Горлач М. Економічна теорія: підручник. К., Центр учбової літератури. 2023. 532 с.
3. Якобчук В.П. Економічна теорія: підручник. Ліра-К. 2022. 450 с.
4. Козак Ю. Основи економічної теорії: навчальний посібник. Центр учбової літератури. 2023. 264 с.
5. Семененко В., Коваленко Д., Бугас В., Семененко О. Економічна теорія. Політекономія: підручник. К., Центр учбової літератури. 2023. 360 с.
6. Білецька Л., Білецький О., Савич В. Економічна теорія: політекономія, мікроекономіка, макроекономіка. К., Центр учбової літератури. 2021. 688 с.
7. Васильєв С. В., Кобець Є. А., Масляєва О. О. Мікроекономіка : навч. посіб. Дніпро: ДДАЕУ, 2024. 310 с.
8. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В.П. Якобчук. К.: Ліра-К, 2020. 450 с.
9. Забарна Е. М., Козакова О. М., Задорожнюк Н. О. та ін. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність : підручник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 412 с.
10. Каменева Н. М., Косич М. В., Александрова О. Ю. та ін. Мікроекономіка: Навч. Посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 305 с.
11. Колосінська М.І., Белей С.І., Бойда С.В. Економічна теорія: навчальний посібник. Чернівці: Чернівець. нац. унів-т., 2021. 200 с.
12. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / Р.Ф. Бруханський – Тернопіль : Осадца Ю.В., 2022. – 208 с. 5.
13. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник / укладачі: Н.В. Рашкевич, Ю.А. Отрош. Харків, 2022. 291 с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua>

14. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник / за ред. В. П. Горина. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2023. 170 с.
15. Євтушенко М., Хижняк М. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. К., Центр учбової літератури. 2021. 350 с.
16. Колесников О. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. К., Центр учбової літератури. 2021. 144 с.
17. Дзюба Н. А., Василюх Н. В., Даниленко С. Г. Основи та методологія наукових досліджень: навчальний посібник. Видавництво. SBA Print. 2026. 372 с.
18. Мальська М., Пандяк І. Організація наукових досліджень: навчальний посібник. К., Центр учбової літератури. 2021. 136 с.
19. Open Innovation, Open Science, Open to the World – a vision for Europe. URL: <https://bit.ly/3I9NGHz>

Проректор з наукової роботи

Олена СТЕПОВА

Завідувач аспірантури

Володимир ІЛЬЧЕНКО

Завідувач кафедри фінансів,
банківського бізнесу та оподаткування

Людмила СВИСТУН

Гарант
освітньо-наукової програми

Ліана ПТАЩЕНКО